

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 24. juni 2013 truffet vedtak i

- Sak nr:** 14/13 (arkivnr: 201300144-22)
- Saken gjelder:** Klage fra advokat A på tingrettsdommer B ved X tingrett
- Utvagsmedlemmer:** Unni Sandbukt (leder)
Randi Grøndalen
Jeppe Normann
Svein J. Magnussen
Björg Tørresdal
- Offentlighet:** Vedtaket er unntatt offentlighet, jf. offentleglova § 13, jf. forvaltningsloven § 13.
- Vedtak:**
1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder habilitetsspørsmål.
 2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.

Innledning:

Ved brev av 11. februar 2013 har advokat A inngitt klage på tingrettsdommer B ved X tingrett. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt tingrettsdommer B, som har uttalt seg til klagen i e-post av 6. mars, i brev av 12. mars, 25. april og 28. mai 2013. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra de øvrige profesjonelle aktører i saken, psykologspesialist C, advokat D og advokat E. Fagkyndig meddommer, psykolog F og meddommer G har også avgitt uttalelse. Domstolleder, sorenskriver H, ved X tingrett er orientert om klagen og har avgitt uttalelse.

Saksfremstilling:

Klagen knytter seg til hovedforhandlingen i en barnevernssak. Hovedforhandlingen ble avholdt i X tingrett 12.-14. november 2012. Klager representerte Y kommune. Innklagede var rettens administrator. Retten besto for øvrig av to meddommere. Fagkyndig meddommer var psykolog F. Psykologspesialist C var rettsoppnevnt sakkyndig i saken.

Klager – advokat A – har i hovedsak vist til følgende:

Det ble tidlig i saken klart at både innklagede dommer og fagkyndig meddommer hadde bestemt seg for sakens utfall. Under hovedforhandlingen henvendte innklagede seg til den fagkyndige meddommer før han tok administrative avgjørelser. Klager satt igjen med et inntrykk av at den fagkyndige meddommeren i stor grad "styrte" saken. Klager har i ettertid fått opplyst fra C at fagkyndig meddommer er en god og nær venn av innklagede.

C ble behandlet nedlatende av innklagede under hovedforhandlingen. C fremsto i nærværende sak som utilpass, kneblet og til dels ydmyket. C har i ettertid opplyst klager om at hun og innklagede i en periode frem til sommeren 2012 hadde privat omgang, og at denne kontakten var av en slik karakter at hun ikke burde akseptert oppdraget som sakkyndig i saken. C har overfor klager underbygget disse opplysningene med å vise frem sms-kommunikasjon mellom henne og innklagede. Klager reagerer på at innklagede bruker venner og "dater" som aktører i retten. Det var åpenbart at bruken av fagkyndig meddommer og valget av sakkyndig påvirket prosessen i retten og den behandlingen saken fikk.

Innklagede – tingrettsdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Klagen mangler substans og forankring i de reelle forhold. Av rettsboka fremgår at det verken ble reist innsigelser mot rettens sammensetning eller andre innsigelser knyttet til rettens behandling under hovedforhandlingen. Sakkyndig C ble oppnevnt etter avtale med prosessfullmektigene. Innklagede bekrefter at han av og til har sosial omgang med psykolog F, men han har aldri vurdert dette som inhabiliserende. Innklagede antar at Tilsynsutvalget ikke forventer kommentarer til påstanden om at han har "datet" psykolog C. Den korrekte fremgangsmåte fra advokat A ville vært å fremsette habilitetsinnsigelser eller eventuelt bruke disse som ankegrunnlag. Innklagede har også vedlagt e-postutveksling mellom ham og sakkyndig C.

Domstolleder – sorenskriver H – har opplyst at hun ikke har supplerende bemerkninger til innklagedes uttalelse. Hun har ellers opplyst at hun hadde sin første arbeidsdag som sorenskriver ved X tingrett mandag 4. mars 2013.

Prosessfullmektig – advokat D – har i hovedsak uttalt følgende:

Advokat D har ingen kjennskap til eventuelle private relasjoner mellom innklagede og fagkyndig meddommer eller innklagede og rettsoppnevnt sakkyndig. Det var ingen av rettens aktører som tok opp spørsmål om habilitet. Advokat D er ikke enig i at innklagede og fagkyndig meddommer hadde en forutinntatt holdning til saken, eller at det var fagkyndig meddommer som i stor grad "styrte" saken. Sakkyndig C ble ikke behandlet nedlatende av innklagede. Hun ble behandlet på helt ordinær måte. Klagen preges av en sammenblanding av hvordan den sakkyndige ble behandlet i retten og hvilken bevisverdi retten valgte å tillegge hennes konklusjoner.

Prosessfullmektig – advokat E – har i hovedsak uttalt følgende:

Advokat E hadde ikke inntrykk av at dommer og fagkyndig meddommer tidlig hadde bestemt seg for sakens utfall, slik klager hevder. Det er heller ikke grunnlag for å si at den fagkyndige meddommeren "styrte" saken, eller at sakkyndig C ble behandlet på en nedlatende måte av innklagede.

Fagkyndig meddommer – psykolog F – har i hovedsak uttalt følgende:

Psykolog F bekrefter at han og innklagede har hatt sosial omgang og at de ved et par anledninger har besøkt hverandre. F tar sterk avstand fra advokat As påstand om at han i stor grad "styrte" saken og at utfallet i saken var gitt på forhånd. Det største problemet under hovedforhandlingen var advokat As ustrukturerte fremstilling og at sakkyndig C kom helt ut av kurs.

Rettsoppnevnt sakkyndig – psykologspesialist C – har i hovedsak uttalt følgende:

Advokat A har på korrekt måte gjengitt opplysningene fra C. Innklagede og C ble kjent med hverandre i 2009. De hadde noe e-postkorrespondanse under innklagedes utenlandsopphold fra 2010 til 2012. C ble våren 2012 spurt om å være sakkyndig i en barnefordelingssak. Etter ett rettsmøte ga C uttrykk for at det ble for nært mellom dem og at hun burde løses fra saken. De møttes til lunsj et par ganger i løpet av sommeren 2012, og C ga igjen uttrykk for at det opplevdes vanskelig å jobbe med ham. I midten av august 2012 ga C uttrykk for at hun ønsket en pause i bekjentskapet med innklagede. I september tok innklagede kontakt for å spørre om C kunne være sakkyndig i nærværende barnevernssak. C forventet ikke at det sakkyndige arbeidet skulle bli påvirket av den tidligere kontakten med innklagede. Det viste seg imidlertid at hun fant dette vanskelig da hun møtte i retten, og hun angret på at hun hadde påtatt seg oppdraget. C fant det også unaturlig at innklagedes beste venn var fagkyndig meddommer i saken. C fikk raskt inntrykk av at retten på forhånd hadde bestemt seg for utfallet i saken. For øvrig har advokat A gitt en riktig beskrivelse av hva som skjedde i retten.

Meddommer – G – har i hovedsak uttalt følgende:

G stiller seg uforstående til klagers påstand om at sakens utfall var bestemt på forhånd. G fikk forståelse av at innklagede og fagkyndig meddommer kjente hverandre. Det var innklagede som styrte hele saken, og G fikk aldri inntrykk av at fagkyndig meddommer tok styringen.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Partene er orientert om retten til å forklare seg muntlig for utvalget, jf. domstolloven § 238 annet ledd. Dersom Tilsynsutvalget vurderer vedtak om disiplinærtiltak, ber innklagede om å få avgi forklaring. Tilsynsutvalget finner dette åpenbart unødvendig av hensyn til sakens opplysning. Utvalget legger derfor til grunn at saken er klar for realitetsbehandling.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstolloven § 236 første ledd.

Tilsynsutvalget kan ikke vurdere forhold som kan brukes som grunnlag for anke eller gjenåpning, jf. domstolloven § 236 fjerde ledd. Denne begrensning i utvalgets myndighet gjelder for eksempel habilitetsinnsigelser eller andre innsigelser mot dommerens beslutninger i forbindelse med saksbehandlingen eller prosessledelsen.

Klager har anført, at tidligere privat omgang mellom den sakkyndige og den innklagede dommer, er av en slik art at den påvirket prosessen i retten og den behandlingen saken fikk. Det samme gjelder vennskapet mellom den fagkyndige meddommer og innklagede dommer. Klagen er basert på etterfølgende opplysninger fra sakkyndig C.

Dette gjelder spørsmål om habilitet – forhold som kan brukes som ankegrunn og som utvalget derfor ikke kan vurdere. Det er uten betydning om ankeadgangen er benyttet eller ikke, og det er uten betydning om de anførte inhabiliserende forhold først er blitt kjent i ettertid. Klagen skal derfor avvises i den utstrekning den gjelder spørsmål om habilitet.

De påtalte forhold har en dommeretisk side, uavhengig av spørsmålet om inhabilitet. Tilsynsutvalget legger til grunn at dommer B har eller har hatt privat sosial kontakt med både den fagkyndige meddommer og den rettsoppnevnte sakkyndige, også utenfor dommergjerningen. Utvalget har i den anledning følgende bemerkninger:

Det sier seg selv at dommeren ikke bør benytte sakkyndige eller fagkyndige i retten som dommeren har eller har hatt en nær eller privat relasjon til, eller hvor dommeren bør forstå at oppnevningen av slike grunner kan vekke reaksjoner. Dette har med de grunnleggende krav til tillitsvekkende dommeradferd å gjøre – integritet, upartiskhet og uavhengighet, slik dette er nedfelt i Etske prinsipper for dommeradferd, vedtatt 1. oktober 2010.

I punkt 2 heter det at en dommer skal utøve dommergjerningen uavhengig av utenrettslig påvirkning. I punkt 3 er det fremhevet at en dommer skal være og framtre som upartisk og opptre slik at det ikke med rimelighet kan stilles spørsmål ved dommerens nøytralitet, at en dommer ikke må gi uttrykk for forhåndsstandpunkt, og at en dommer skal utøve dommergjerningen uten forutinntatte holdninger. Punkt 4 understreker den etiske standard:

"En dommer skal opptre på en måte som ikke er egnet til å skade den alminnelige tilliten til domstolenes eller dommerstandens anseelse."

Utvalget har merket seg at dommer B ikke så sitt bekjentskap med den fagkyndige meddommer eller den rettsoppnevnte sakkyndige som en tilknytning som innebar noe tema i saken. E-postutvekslingen mellom dommer B og psykolog C fra august 2012, underbygger også at siktemålet fra hans side var faglig, vennskapelig kontakt.

Utvalget har også merket seg at heller ikke sakkyndig C anså tidligere kontakt med dommeren som et hinder da hun ble forespurt om å påta seg oppdraget i denne aktuelle saken. Hun besvarte e-posten fra dommer B med at det var oppklart at han ikke hadde spesielle intensjoner i forhold til henne, og at de kunne fortsette å samarbeide, slik at også hun baserte seg på at bekjentskapet var av faglig, vennskapelig art. Det var først etter opplevelsene i retten hun sier hun ikke burde tatt på seg oppdraget, og at hun angret på det.

Tilsynsutvalget legger til grunn dommer B og fagkyndig meddommer Fs beskrivelse av relasjonen, at de har besøkt hverandre og har noe sosial omgang.

Bekjentskaper og sporadisk sosial omgang innenfor det aktuelle fagfeltet, er det vanskelig å unngå, og dette bør i utgangspunktet ikke representere et dommeretisk problem. En dommer forventes å ha et bevisst forhold til hvordan han opptrer og blir oppfattet.

I dette tilfelle synes likevel dommer Bs valg av fagkyndig meddommer og sakkyndig psykolog å ha et lite profesjonelt preg, med manglende blikk for sammenblanding av roller og hvilke terskler man må ha i sin private kommunikasjon med personer man også skal forholde seg til profesjonelt.

Tilsynsutvalget har ikke grunnlag for å konkludere med at vennskapet mellom B og F er så nært at dette alene tilsier at de ikke bør opptre sammen i dommergjerningen. Nærheten i relasjonen og dommer Bs bruk av psykolog F som fagkyndig meddommer, illustreres imidlertid av klagerens opplysninger, som står uimotsagt fra dommer Bs side. Dette beveger forholdet over i grensesnittet mellom saksbehandling og dommeretikk. Dommer B skal ha sagt til psykolog C, i forbindelse med forespørsel om hun kunne påta seg oppdraget som sakkyndig, at "det er egentlig ikke nødvendig med sakkyndig i saken. F har lest dokumentene og saken virker grei." Det samme gjelder dommer Bs uttalelse om at han hadde stor tillit til psykolog F at han "som hovedregel benytter han som fagkyndig meddommer".

Det følger av sakens opplysninger at dommer B og psykolog C hadde hatt et relativt langvarig bekjentskap frem til august 2012, mye i form av utveksling av faglige artikler og synspunkter og reiseskildringer mv. Tilsynsutvalget ser ikke noe galt i dette.

Det som imidlertid er poenget, er ikke hvordan dommer B definerte forholdet. Han burde tatt inn over seg hva psykolog C for kort tid tilbake hadde formidlet til ham, blant annet om følelser, og ved spørsmål om oppnevning hatt et blikk for at dette kunne skape en vanskelig situasjon. Karakteren og nærheten av forholdet illustreres av innholdet i e-postutvekslingen – hvor dommeren ved oversendelse av et faglig innlegg, underskriver med "Klem fra B", og psykolog C svarer at "Jeg tror jeg trenger "en pause" nå i forhold til vårt bekjentskap. Jeg opplever at du er "av og på" hele tiden, både i form og innhold. Dette har blitt vanskelig for meg siste tiden...."

Forhistorien underbygger behovet for å utvise forsiktighet, nettopp for å unngå vanskelige eller uheldige situasjoner. Klagen underbygger for så vidt nettopp dette.

Forholdene synes å ha uheldige sider, og har gitt grunn til å stille dommeretiske spørsmål. Tilsynsutvalget anser imidlertid ikke dommerens forhold til den fagkyndige meddommer eller den rettsoppnevnte sakkyndige slik at hans håndtering i forhold til den aktuelle saken

er i kvalifisert strid med god dommerskikk. Tilsynsutvalget har derfor ikke funnet grunnlag for å konkludere med at forholdene overstiger den terskel som skal til for å gi kritikk.

Klager har videre anført at bekjentskapet mellom dommer B og den fagkyndige meddommer førte til at det påvirket prosessen og den behandling saken fikk. Tilsynsutvalget er usikker på om det på selvstendig grunnlag hevdes at dommeren ga til kjenne at sakens utfall var forhåndsbestemt, og at saken ble ledet slik at den ikke ble godt nok opplyst. Uansett er det siste en klagegrunn som Tilsynsutvalget er avskåret fra å prøve. Det samme gjelder faglig uenighet mellom den sakkyndige og den fagkyndige meddommer.

Klager har videre anført at dommeren lot den fagkyndige meddommer "styre saken", og at sakkyndig C ble behandlet nedlatende av innklagede under hovedforhandlingen. Dette er forhold som utvalget kan vurdere i relasjon til krav om god dommerskikk.

God dommerskikk har å gjøre med hvordan en dommer utfører sine oppgaver. Herunder er dommerens opptreden i retten gjenstand for vurdering, og i den forbindelse er spørsmål om møteledelse og opptreden overfor sakens profesjonelle aktører et relevant tema, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side 199.

Det må være påvist konkrete forhold, i form av krenkende utsagn eller annen klanderverdig opptreden fra dommerens side, for at utvalget skal kunne reagere med disiplinærtiltak. Slike forhold er ikke påvist.

Det er brukt generelle karakteristikker, uten konkrete eksempler - som at dommeren lot den fagkyndig styre og opptrådte forutinntatt, og at den sakkyndige ble behandlet nedlatende. Disse påstander er tilbakevist av de øvrige tilstedeværende som ikke hadde tilsvarende opplevelser. Påstandene bærer preg av den sakkyndiges reaksjoner, som mente seg behandlet slik at hun følte seg "utilpass, kneblet og til dels ydmyket." Folk som møter i retten skal ikke behandles slik at dette blir opplevelsen, heller ikke de profesjonelle som må tåle inngående spørsmål. I dette tilfelle er det ikke fremkommet opplysninger som tilsier at det er dekning for karakteristikkene.

Karakteristikkene bærer preg av etterfølgende reaksjoner som følge av saksstyring og kritiske spørsmål i forhold til den sakkyndiges besvarelse av mandatet, og saksstyring i forhold til advokat As utførelse av prosessoppdraget. Det bemerkes at den fagkyndige meddommer i barnevernssaker har en sentral rolle i forhold til å stille spørsmål. Det er heller ikke uvanlig eller kritikkverdig at fagdommer tar med meddommer på råd i forhold til hvilke spørsmål det er nødvendig å besvare eller gå nærmere inn på i retten. Også denne del av klagen synes foranlediget av psykolog Cs etterfølgende opplysninger om tidligere privat omgang med dommer B.

Tilsynsutvalget har etter dette ikke funnet grunnlag for å konkludere med at tingrettsdommer B har opptrådt i strid med god dommerskikk.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder spørsmål om habilitet.
2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.